

IV квартал 2024 року

Результати опитування в III кварталі 2024 року засвідчили поліпшення основних показників кредитування. Фінінстанови продемонстрували рекордно високі очікування зростання обсягів кредитного портфеля з початку повномасштабного вторгнення. Однак вони прогнозують і погіршення якості позик. Попит населення на кредити підвищувався третій квартал поспіль, а попит бізнесу – найвищий з 2021 року. Банки надалі послаблюювали кредитні стандарти у роздрібному сегменті і вперше з початку повномасштабного вторгнення пом'якшили їх для корпоративних кредитів. Рівень схвалення заявок зрос на всі типи кредитів, крім іпотеки. У жовтні – грудні банки планують послабити кредитні стандарти для бізнесу та роздрібних позик і посилити для іпотеки. У III кварталі фінінстанови зазначили, що помірно зросли валютний, кредитний та операційний ризики. У жовтні – грудні банки очікують на зростання всіх видів ризиків, крім операційного.

Очікування на наступні 12 місяців

За результатами опитування банки зберігали оптимізм стосовно збільшення обсягу кредитних портфелів. У III кварталі рекордна частка респондентів від початку 2022 року очікувала на зростання кредитів бізнесу, дещо менша – населенню. Водночас фінінстанови прогнозували певне погіршення якості кредитного портфеля. окремі великі банки пессимістичніше оцінили якість портфеля домогосподарств порівняно з портфелем бізнесу.

У наступні 12 місяців респонденти очікують подальшого нарощення коштів клієнтів, переважно з боку населення.

Попит

Поточний раунд опитування зафіксував найбільше зростання кредитного попиту бізнесу з 2021 року. Попит зрос на всі види корпоративних позик, найбільше – на гривневі, довгострокові та кредити МСП. Потреба в капітальніх інвестиціях, оборотному капіталі, реструктуризація боргів і нижчі процентні ставки стимулювали попит корпорацій на кредитні кошти. Водночас доступ до кредитів від інших банків охолоджував інтерес клієнтів.

У IV кварталі фінінстанови очікують збільшення попиту на усі види корпоративних позик, крім кредитів в іноземній валюті.

Попит населення на позики зростав три квартали поспіль, у III кварталі – найбільше на споживчі кредити. Основними чинниками підвищення попиту на роздрібні кредити були кращі споживчі настрої та нижчі відсоткові ставки. Перспективи ринку нерухомості додатково підживлювали попит на іпотеку, а зростання витрат на товари довготермінового користування – попит на споживчі кредити. окремі банки повідомили про нижчий попит на кредити через пожавлення банківської конкуренції.

У IV кварталі фінінстанови очікують зростання попиту на всі види роздрібних кредитів.

За оцінками банків, боргове навантаження МСП і великих підприємств залишалося середнім, а населення – низьким.

Умови кредитування

Вперше з 2021 року банки пом'якшили кредитні стандарти для бізнесу. Це послаблення стосувалося всіх типів корпоративних позик, крім валютних. Найсуттєвіше респонденти пом'якшили стандарти для кредитів МСП, короткострокових і гривневих позик. Цьому сприяли посилення конкурентного тиску, поліпшення розвитку окремих галузей або підприємств та краща капіталізація банків. Водночас гірші інфляційні очікування та погіршення очікувань економічного зростання дещо стримували послаблення стандартів кредитування для МСП, а гірші курсові очікування – для кредитів великим підприємствам.

У IV кварталі банки планують пом'якшити кредитні стандарти для всіх типів корпоративних позик.

У липні – вересні рівень схвалення заявок для корпоративних кредитів зрос, найбільше для гривневих, короткострокових та кредитів МСП. Банки зазначили про зниження відсоткових ставок та більші суми позик або кредитних ліній. Також поліпшувалися умови схвалення заявок для кредитів МСП через послаблення заставних вимог.

У III кварталі фінінстанови надалі пом'якшували стандарти кредитування для населення. Цьому передусім сприяло підвищення загальної конкуренції. Кращі перспективи ринку нерухомості додатково сприяли пом'якшенню кредитних стандартів для іпотеки, а позитивні очікування стосовно платоспроможності клієнтів – для споживчих кредитів. Водночас погіршення

інфляційних і курсових очікувань дещо стимулювали послаблення стандартів для іпотеки.

У IV кварталі банки планують пом'якшувати кредитні стандарти для споживчих кредитів і посилювати для іпотеки.

У III кварталі рівень схвалення заявок на споживчі кредити зрос, а на іпотеку знизився. Водночас банки зменшили вартість кредитів населенню. Для споживчих кредитів фінінстанови збільшили розмір позик, а для

іпотеки послабили заставні вимоги, але збільшили невідсоткові платежі.

Ризики

У III кварталі банки зазначили, що помірно зросли валютний, кредитний та операційний ризики, дещо менше – процентний ризик. У IV кварталі фінінстанови очікують зростання всіх видів ризиків, найбільше – ризику ліквідності та кредитного. Лише операційний ризик залишиться незмінним.

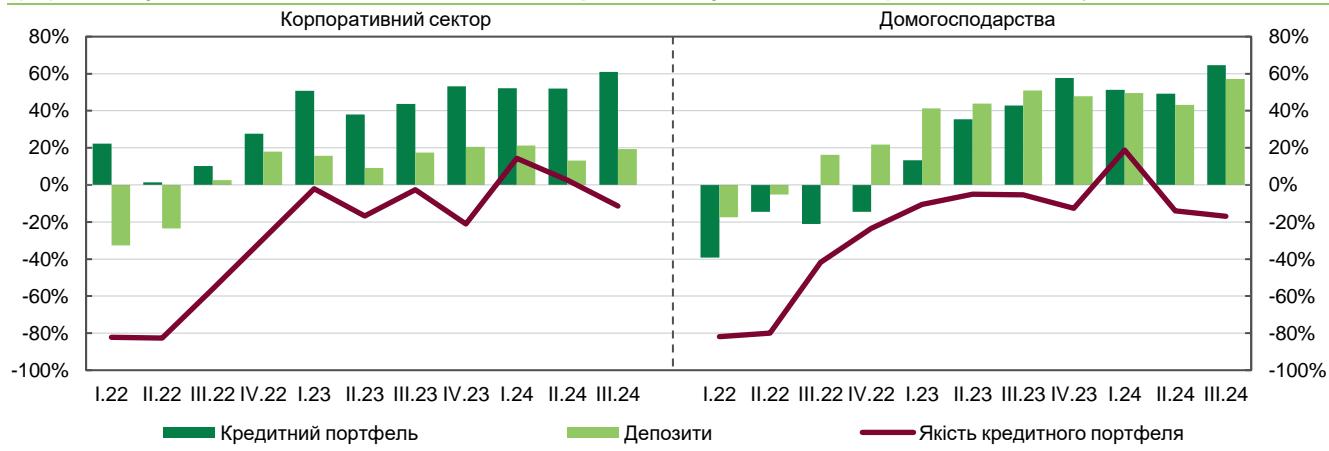
Інформація про опитування

Національний банк України високо цінує участь банків в опитуванні в умовах воєнного стану.

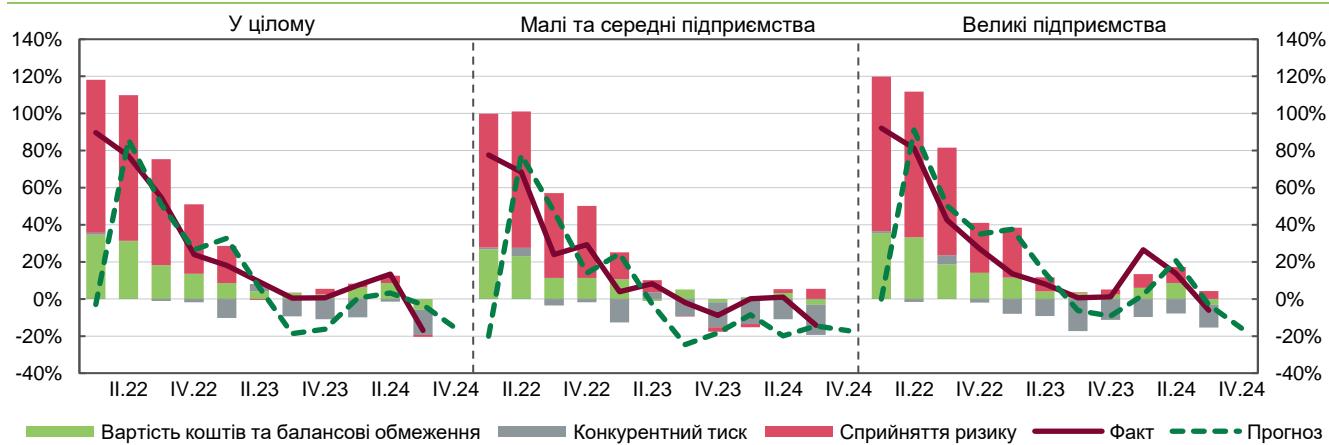
Опитування про умови банківського кредитування – аналітичний звіт за результатами анкетування банків, яке щокварталу проводить Національний банк України. Мета опитування – поглибити розуміння стану й тенденцій розвитку кредитного ринку Національним банком України та учасниками банківського сектору. Звіт охоплює узагальнені оцінки і прогнози змін стандартів та умов кредитування корпоративного сектору і домашніх господарств, змін кредитного попиту тощо.

Цей звіт містить оцінку стану банківського кредитного ринку у III кварталі та очікувань на IV квартал 2024 року. Опитування проводилося з 16 вересня до 7 жовтня 2024 року серед кредитних менеджерів банків. Відповіді надали 26 фінансових установ, їхня частка в загальному обсязі активів банківської системи становить 96%. Результати опитування відображають думку респондентів і не є оцінками чи прогнозами Національного банку України.

Наступне опитування про умови банківського кредитування стосовно очікувань на I квартал 2025 року буде опубліковане в січні 2025 року.

Графік 1. Очікування зміни ключових показників банків протягом наступних 12 місяців (баланс відповідей*)

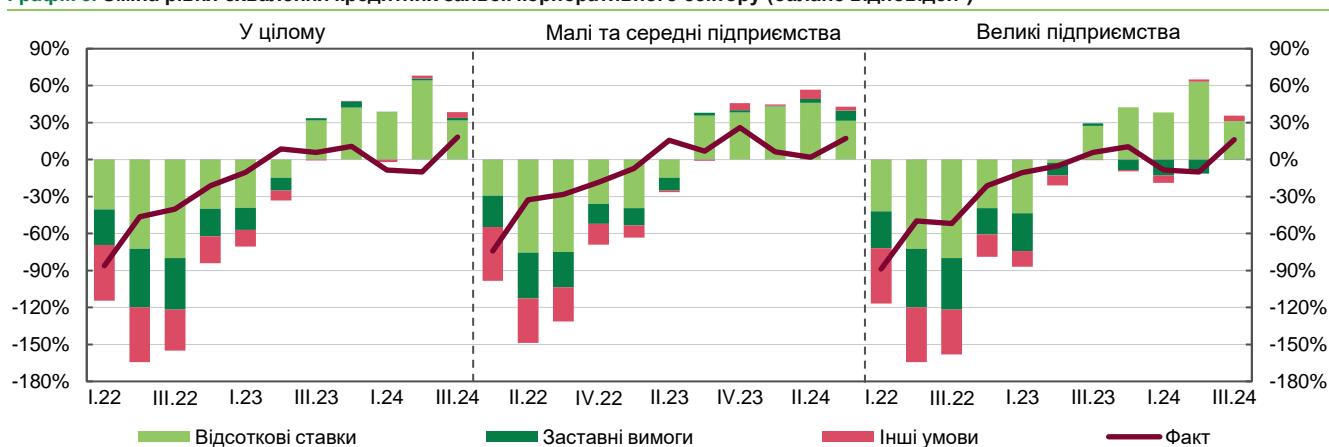
* Позитивний баланс відповідей свідчить про очікування зростання відповідного показника.

Графік 2. Зміна стандартів схвалення кредитних заявок корпоративного сектору (баланс відповідей*)

Примітка. Лінії на графіку – фактичні та прогнозні значення показника, колонки – вплив факторів на зміну показника (сукупне значення показника може не дорівнювати сумі впливів окремих факторів).

“Вартість коштів та балансові обмеження” – середнє факторів “Капіталізація банку” та “Ліквідна позиція банку”; “Конкурентний тиск” – середнє факторів “Конкуренція з іншими банками” та “Конкуренція з небанківськими установами”; “Сприйняття ризику” – середнє факторів “Очікування загальної економічної активності”, “Очікування розвитку галузі або окремого підприємства”, “Інфляційні очікування”, “Курсові очікування” та “Ризик застави”.

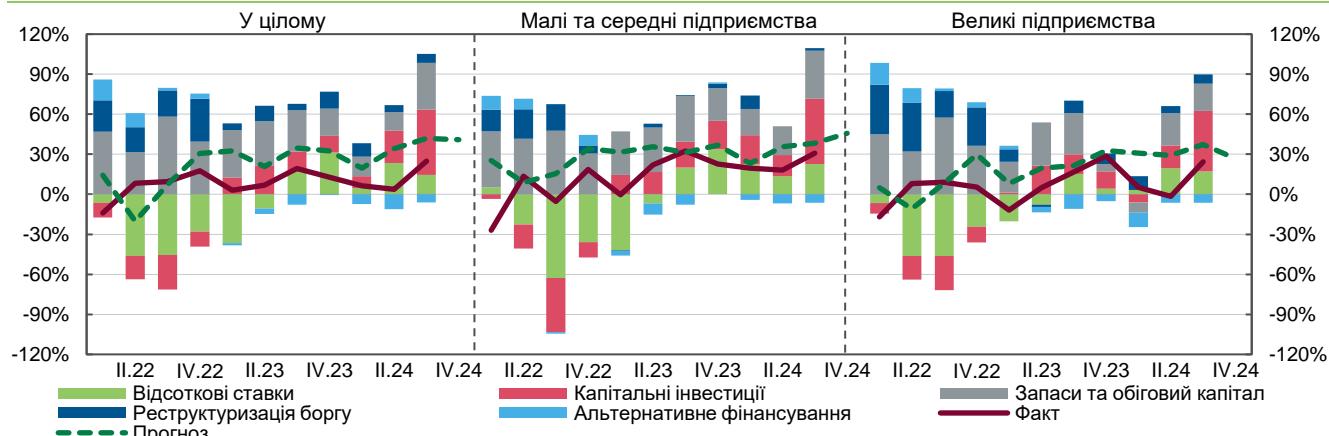
* Позитивний баланс відповідей свідчить про посилення жорсткості стандартів схвалення кредитних заявок.

Графік 3. Зміна рівня схвалення кредитних заявок корпоративного сектору (баланс відповідей*)

Примітка. Лінія на графіку – фактичне значення показника, колонки – вплив факторів на зміну показника (сукупне значення показника може не дорівнювати сумі впливів окремих факторів).

“Відсоткові ставки” – фактор “Відсоткові ставки”; “Заставні вимоги” – фактор “Заставні вимоги”; “Інші умови” – середнє факторів “Зміни непроцентних платежів”, “Розмір кредиту чи кредитної лінії”, “Обмеження, установлені кредитною угодою на позичальника” та “Строк кредиту”.

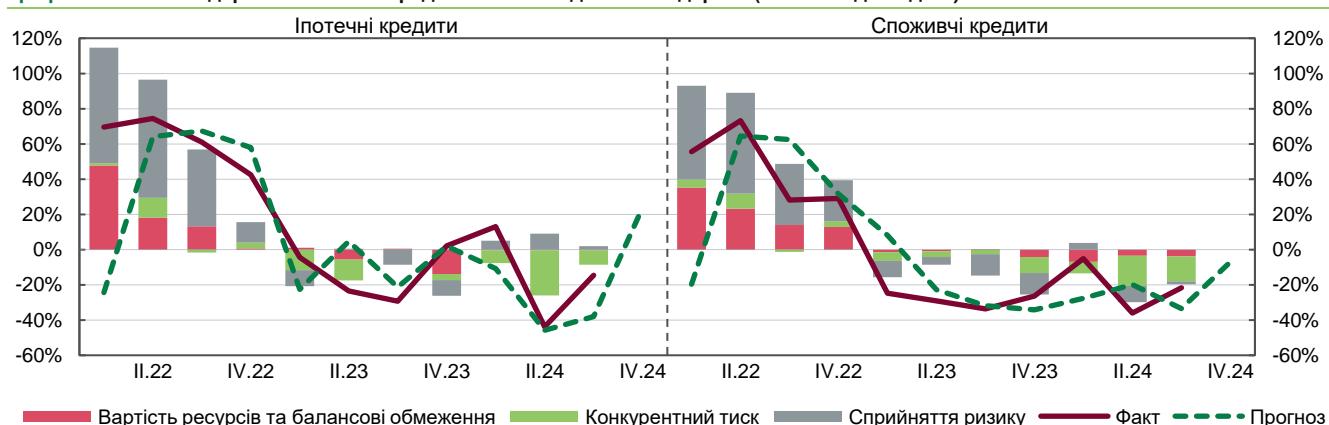
* Позитивний баланс відповідей свідчить про збільшення рівня схвалення кредитних заявок.

Графік 4. Зміна кредитного попиту корпоративного сектору (баланс відповідей*)

Примітка. Лінії на графіку – фактичні та прогнозні значення показника, колонки – вплив факторів на зміну показника (сукупне значення показника може не дорівнювати сумі впливів окремих факторів).

“Відсоткові ставки” – фактор “Зміна відсоткових ставок”; “Капітальні інвестиції” – фактор “Потреба в капітальних інвестиціях”; “Оборотний капітал” – фактор “Потреба в оборотному капіталі”; “Реструктуризація боргу” – фактор “Реструктуризація боргу”; “Альтернативне фінансування” – середнє факторів “Внутрішнє фінансування”, “Кредити від інших банків” та “Продаж активів”.

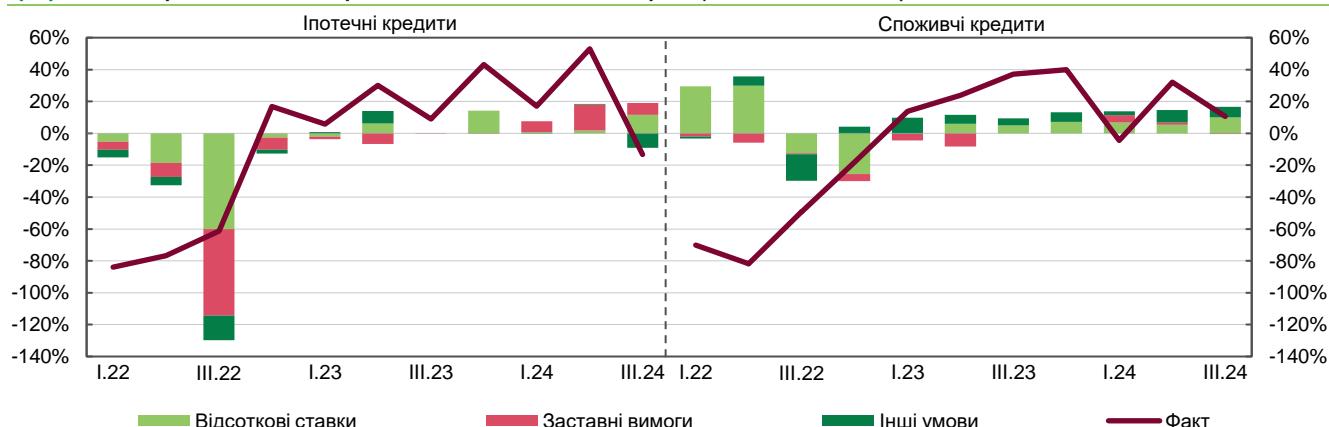
* Позитивний баланс відповідей свідчить про збільшення попиту.

Графік 5. Зміна стандартів схвалення кредитних заявок домогосподарств (баланс відповідей*)

Примітка. Лінії на графіку – фактичні та прогнозні значення показника, колонки – вплив факторів на зміну показника (сукупне значення показника може не дорівнювати сумі впливів окремих факторів).

“Вартість ресурсів та балансові обмеження” – фактор “Вартість ресурсів та балансові обмеження”; “Конкурентний тиск” – середнє факторів “Конкуренція з іншими банками” та “Конкуренція з небанківськими установами”; “Сприйняття ризику” – середнє факторів “Очікування загальної економічної активності”, “Інфляційні очікування”, “Курсові очікування”, а також “Очікування ринку нерухомості” (для іпотечних кредитів) або “Очікування платоспроможності споживачів”, “Ризик застави” (для споживчих кредитів).

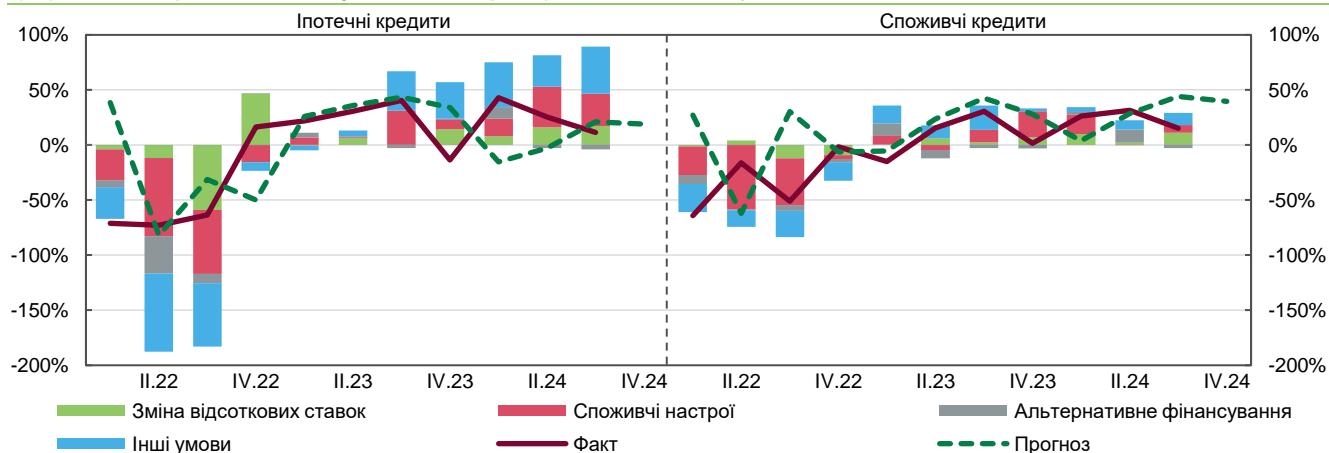
* Позитивний баланс відповідей свідчить про посилення жорсткості стандартів схвалення кредитних заявок.

Графік 6. Зміна рівня схвалення кредитних заявок домогосподарств (баланс відповідей*)

Примітка. Лінія на графіку – фактичне значення показника, колонки – вплив факторів на зміну показника (сукупне значення показника може не дорівнювати сумі впливів окремих факторів).

“Відсоткові ставки” – фактор “Відсоткові ставки за кредитами”; “Заставні вимоги” – фактор “Заставні вимоги”; “Інші умови” – середнє факторів “Строк кредиту”, “Зміни непроцентних платежів”, а також “Співвідношення суми кредиту і вартості іпотечної застави (LTV)” (для іпотечних кредитів та “Розмір кредиту” (для споживчих кредитів).

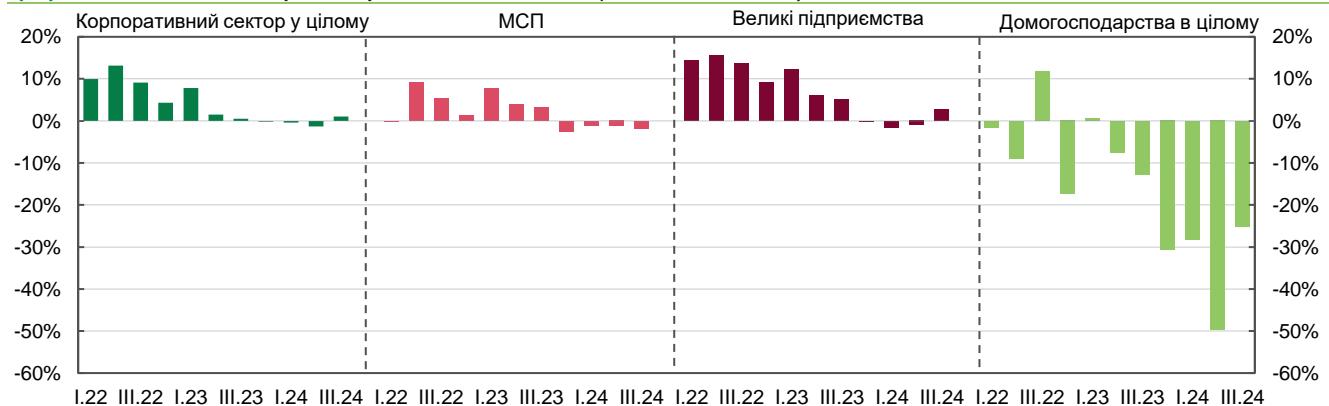
* Позитивний баланс відповідей свідчить про збільшення рівня схвалення заявок.

Графік 7. Зміна кредитного попиту домогосподарств (баланс відповідей*)

Примітка. Лінія на графіку – фактичні та прогнозні значення показника, колонка – вплив факторів на зміну показника (сумарне значення показника може не дорівнювати сумі впливів окремих факторів).

“Зміна відсоткових ставок” – фактор “Зміна відсоткових ставок”; “Споживчі настрої” – фактор “Споживчі настрої”; “Альтернативне фінансування” – середнє факторів “Заощадження домогосподарств” та “Кредити від інших банків”; “Інші умови” (для іпотечних кредитів) – фактор “Перспективи ринку нерухомості”; “Інші умови” (для споживчих кредитів) – середнє факторів “Витрати на товари тривалого вжитку” та “Купівлі іноземної валюти”.

* Позитивний баланс відповідей свідчить про збільшення попиту.

Графік 8. Оцінка поточного рівня боргового навантаження (баланс відповідей*)

* Більше значення балансу відповідей означає вищу оцінку закредитованості. Позитивне значення свідчить про високий рівень закредитованості, від'ємне – про її низький рівень.

Графік 9. Зміна ризиків банків (баланс відповідей*)

Колонки на графіку – дані за квартал, лінія – очікування на наступний квартал.

* Позитивний баланс відповідей свідчить про збільшення ризиків.

Додаток: Методологія та результати опитування

Кожен банк-респондент в особі кредитного менеджера заповнював електронну анкету. Анкета містить три види запитань:

- відкриті запитання (без обмеження варіантів відповідей);
- запитання із запропонованими варіантами відповідей;
- запитання із запропонованими варіантами відповідей, упорядкованими за шкалою.

Для запитань із відповідями, упорядкованими за шкалою (наприклад, від “суттєво збільшився” до “суттєво зменшився”), розраховано показник “баланс відповідей”.

В опитуванні використано такі визначення:

- кредитні стандарти – це внутрішні нормативи та критерії, якими керується банк у своїй кредитній політиці;
- кредитні умови – це терміни та умови надання кредиту, узгоджені між банком та позичальником.

Запитання анкети стосуються змін за останні три місяці та очікуваних змін протягом наступних трьох місяців, тобто протягом наступного за звітним кварталу.

Для розрахунку агрегованого результату за всіма банками кожній відповіді присвоєно оцінку залежно від відповіді респондента та його ваги в загальній вибірці.

Оцінки розміщені на шкалі від -1 до +1 залежно від напряму зміни показника. Відповіді, які свідчать, що показник змінівся суттєво, отримують удвічівищу оцінку, ніж відповіді, що відображають несуттєву зміну. Відповідь “зріс суттєво” матиме оцінку 1, а відповідь “зріс несуттєво” – оцінку 0.5. Кожну оцінку зважено на частку відповідного респондента в загальній вибірці залежно від його частки в активах або кредитному портфелі корпоративного сектору/домогосподарств цієї вибірки.

Сумарна оцінка за всіма банками становить баланс відповідей, який можна інтерпретувати як різницю між зваженою часткою респондентів, що звітують про “збільшення” певного показника, та зваженою часткою респондентів, що звітують про “зменшення” цього показника. Баланс відповідей може набувати значень у діапазоні ±100%. Позитивний баланс відповідей свідчить про те, що респонденти в цілому оцінюють/очікують зміну показника (стандартів схвалення кредитних заявок/рівня схвалення кредитних заявок/попиту на кредитні продукти/рисків тощо) у бік збільшення/посилення порівняно з попереднім кварталом. Детальнішу інформацію про те, як інтерпретувати баланс відповідей до кожного запитання, наведено в примітках до відповідних графіків.

Таблиця. Результати опитування, %

Баланс відповідей	2021				2022				2023				2024		
	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	I	II	III
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13			
I. Очікування на наступні 12 місяців															
Як протягом наступних 12 місяців у Вашому банку зміняться зазначені показники корпоративного сектору?															
Кредитний портфель	50.9	22.3	1.4	10.2	27.6	50.8	38.0	43.7	53.1	52.2	52.1	61.0			
Депозити	16.2	-32.6	-23.6	2.6	17.9	15.6	9.2	17.4	20.6	21.3	13.1	19.4			
Якість кредитного портфеля	21.4	-82.2	-82.6	-56.2	-29.2	-2.1	-16.7	-2.7	-21.1	14.4	2.6	-11.3			
Як протягом наступних 12 місяців у Вашому банку зміняться зазначені показники домогосподарств?															
Кредитний портфель	68.5	61.2	-39.2	-21.0	-14.5	13.2	35.3	42.8	57.8	51.4	49.2	64.6			
Депозити	13.6	30.3	-17.4	16.2	21.7	41.2	43.8	51.0	47.9	49.6	43.2	57.1			
Якість кредитного портфеля	-9.5	20.9	-81.9	-41.7	-23.5	-10.5	-5.1	-5.4	-12.6	18.8	-14.1	-16.9			
II. Оцінки ризиків															
Як для Вашого банку змінилися ризики протягом кварталу, що закінчився?															
Кредитний ризик	24.3	92.1	95.2	79.7	68.4	17.8	16.7	17.2	11.7	16.7	9.1	15.4			
Процентний ризик	-7.4	70.1	70.7	33.5	37.4	14.6	4.1	-0.9	-2.6	-0.2	11.0	5.0			
Валютний ризик	23.9	76.7	55.9	49.1	22.7	3.7	-3.1	-0.8	28.9	9.6	23.8	22.7			
Ризик ліквідності	12.3	60.5	15.3	1.9	-33.8	-9.4	-9.2	-1.5	-5.4	0.7	10.2	-2.0			
Операційний ризик	0.1	87.3	79.6	40.2	66.9	17.8	2.6	1.6	4.1	0.0	32.1	12.7			
Як для Вашого банку зміняться ризики протягом наступного кварталу?															
Кредитний ризик	30.7	91.5	74.6	57.6	53.6	21.7	23.4	17.6	20.6	12.9	24.1	31.1			
Процентний ризик	-7.3	77.2	52.3	43.6	37.0	27.9	2.5	16.0	-0.5	13.7	5.0	13.5			
Валютний ризик	23.5	81.7	44.9	39.4	41.1	7.8	2.7	34.1	31.4	3.2	21.8	27.0			
Ризик ліквідності	20.4	49.4	35.9	8.2	14.1	5.0	0.5	2.0	0.6	-3.8	0.6	31.6			
Операційний ризик	0.2	83.8	66.9	54.9	51.4	4.0	5.1	3.7	22.8	5.4	21.8	2.3			

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Співвідношення суми кредиту і вартості іпотечної застави (LTV)	-2.4	5.5	7.5	35.4	7.2	-4.9	-23.5	0.0	0.0	0.2	-1.1	-0.3
Споживчі кредити												
Відсоткові ставки за кредитами	-7.3	-29.5	-29.9	12.5	25.5	0.3	-6.1	-5.0	-7.2	-6.7	-5.3	-9.9
Заставні вимоги	-5.1	2.1	5.9	0.7	4.4	4.1	8.3	0.0	0.0	-4.7	-1.4	0.4
Строк кредиту	-6.1	1.9	-20.0	12.9	-6.0	-8.9	-1.6	-1.3	-0.3	-1.3	-1.0	-0.9
Зміни непроцентних платежів	1.3	1.4	-36.9	2.8	1.1	-4.2	-1.3	0.0	-1.6	-0.2	-5.0	-2.3
Розмір кредиту	-6.9	0.4	39.7	34.1	-7.6	-16.3	-13.9	-11.8	-16.2	-5.9	-17.9	-17.3
Як змінився попит домогосподарств на кредити у кварталі, що закінчився, без урахування сезонних змін?												
Іпотечні кредити	35.4	-71.0	-72.9	-63.5	16.4	21.8	30.5	40.4	-13.6	43.0	25.3	11.3
Споживчі кредити	40.4	-64.2	-16.2	-51.0	-1.7	-14.9	15.4	30.6	1.6	26.2	31.4	15.2
Як зазначені фактори вплинули на попит домогосподарств на кредити у кварталі, що закінчився?												
Іпотечні кредити												
Зміна відсоткових ставок	31.0	-4.1	-11.8	-58.9	46.8	-0.5	6.2	0.0	14.3	8.0	16.2	17.4
Перспективи ринку нерухомості	13.2	-28.9	-70.7	-57.4	-8.1	-4.2	5.2	35.9	33.1	40.5	28.7	42.7
Споживчі настрої	9.9	-27.9	-71.0	-58.2	-15.5	6.9	0.9	31.1	8.5	15.9	36.7	29.2
Заощадження домогосподарств	7.3	-8.8	-67.5	-11.6	-10.9	8.8	1.8	2.5	2.3	2.1	2.8	0.3
Кредити від інших банків	-8.2	-3.9	-0.6	-5.1	11.3	0.0	0.0	-8.1	0.0	19.0	-8.3	-8.3
Споживчі кредити												
Зміна відсоткових ставок	7.6	-1.4	4.1	-12.1	-9.3	0.4	6.2	2.3	7.2	9.9	2.1	11.2
Споживчі настрої	30.3	-25.9	-58.5	-42.3	-3.3	8.0	-4.5	11.4	23.5	17.5	-0.3	7.0
Витрати на товари тривалого вжитку	23.1	-43.0	-41.8	-46.0	-31.8	26.8	7.7	25.8	0.5	2.1	21.8	15.8
Купівля іноземної валюти	0.0	-8.4	11.6	-1.9	-2.2	5.4	15.3	18.2	4.4	6.5	-5.1	6.0
Заощадження домогосподарств	5.0	-12.3	-2.8	-10.2	3.7	26.9	-8.3	-1.3	1.1	1.4	18.8	-0.6
Кредити від інших банків	2.6	-3.6	1.4	-0.2	-9.5	-4.2	-6.8	-4.6	-7.5	4.1	5.3	-5.1
Як зміниться попит домогосподарств на кредити в наступному кварталі без урахування сезонних змін?												
Іпотечні кредити	38.5	-81.8	-31.2	-49.8	26.1	35.8	43.4	34.0	-15.3	-2.7	21.0	19.1
Споживчі кредити	27.0	-62.0	30.3	-6.2	-5.3	23.7	42.7	28.1	4.0	28.5	44.1	39.6
Яким було боргове навантаження у секторі домогосподарств у кварталі, що закінчився?												
У цілому	-9.5	-1.5	-8.9	11.9	-17.4	0.7	-7.5	-12.7	-30.7	-28.2	-49.7	-25.1